

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองสิทธิของจำเลยโดยทนายความที่รัฐจัดหาให้ : ศึกษาเฉพาะกรณีคุณภาพทนายความขอแรงของศาลอาญากรุงเทพใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการ แนวคิด หลักการ และการดำเนินงานของทนายความที่รัฐจัดหาให้ทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของการจัดหาทนายความที่ศาลจัดหาให้แก่จำเลยในคดีอาญาของศาลอาญากรุงเทพใต้ และเพื่อเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาคุณภาพของทนายความที่ศาลจัดหาให้แก่จำเลยในคดีอาญา โดยในการศึกษาใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ หนังสือบทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้าภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากร คือผู้พิพากษาในศาลอาญากรุงเทพใต้จำนวน 55 คน จำเลยซึ่งถูกศาลอาญากรุงเทพใต้พิพากษาลงโทษจำคุก และถูกควบคุมอยู่ในหน่วยงานราชทัณฑ์ ได้แก่เรือนจำพิเศษกรุงเทพจำนวน 15 คน ทณฑสถานบำบัดพิเศษกลางจำนวน 35 คน และทนายความขอแรงที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาลอาญากรุงเทพใต้และเคยมาปฏิบัติหน้าที่จำนวน 60 คน ได้แบบสอบถามคืนจากผู้พิพากษา 55 ชุด จากจำเลย 50 ชุด และทนายความ 53 ชุด รวมทั้งสิ้น 158 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.75 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอผลการศึกษาในรูปของการพรรณนาประกอบตารางสถิติ

ผลการศึกษาสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยภูมิหลังทางสังคมของ

ผู้พิพากษาส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 43-48 ปี ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา 10 ปี ขึ้นไป เคยประกอบอาชีพทนายความมาก่อน และผ่านการพิจารณาคดีขอแรงไม่น้อยกว่า 4 คดี สำหรับจำเลยส่วนมากอายุ 25-35 ปี มีอาชีพรับจ้าง รายได้น้อยและจบการศึกษาระดับพื้นฐาน ส่วนทนายจำเลยส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 47 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี มีรายได้จากการประกอบอาชีพทนายความในช่วง 5,000 บาท ถึง 15,000 บาท และประกอบอาชีพทนายความเป็นหลัก ส่วนมากมีประสบการณ์อยู่ในช่วง 5 ปี ถึง 7 ปี และเป็นทนายความขอแรงมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี การปฏิบัติงานของทนายจำเลยจะรับจ้างว่าความน้อยกว่า 5 คดีต่อเดือน กลุ่มประชากรดังกล่าวเห็นว่าปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อคุณภาพทนายความขอแรง คือรูปแบบทนายความที่นำมาปรับใช้ในการจัดหาทนายความให้แก่จำเลย การจัดประเภทคดีให้ตรงกับความชำนาญของทนายความ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของทนายความขอแรง รวมตลอดถึงความตั้งใจและแรงจูงใจในเงินรางวัลค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องรูปแบบ

ทนายความ ประชากรผู้พิพากษาและทนายความส่วนมากมีความเข้าใจในรูปแบบทนายความประจำ (Public Defender) ว่าสามารถนำมาปรับใช้แก้ไขปัญหาคุณภาพทนายความขอแรงได้

ผู้ศึกษาเห็นว่าระบบทนายความขอแรงในรูปแบบบัญชีรายชื่อหากมีการจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความที่มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับอัตราโทษคดีขอแรงในแต่ละคดีแล้ว ก็สามารถปรับปรุงคุณภาพของทนายความขอแรงได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ในอนาคตควรศึกษาและนำรูปแบบทนายความประจำ (Public Defender) มาใช้ควบคู่กันไป จึงขอเสนอแนะให้ศาลชั้นต้นแต่ละศาลปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลจัดตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 พ.ศ.2548 เกี่ยวกับเรื่องการจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความตามประสบการณ์ของทนายความโดยจัดตั้งทนายความให้เหมาะสมตามประเภทของคดีอย่างจริงจัง และนำรูปแบบของทนายความประจำ (Public Defender) มาปรับใช้ควบคู่กับรูปแบบบัญชีรายชื่อในบางศาลเพื่อเป็นศาลต้นแบบ